

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ทั้ง 5 แผน ในระยะเวลา 25 ปีที่ผ่านมา ได้ช่วยยกระดับฐานะทางเศรษฐกิจของประเทศให้สูงขึ้นอย่างเด่นชัดในแง่ของรายได้ ประชาชาติส่วนรวม แต่สำหรับประชาชนไทยในชนบท ซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่ของประเทศแล้วยังประสบปัญหาความยากจนอยู่ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2530: 1-3)

ความยากจนหรือความล้าหลังทาง เศรษฐกิจในชนบทที่เกิดขึ้น ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในชนบทโดยตรง ทั้งยังเป็นปัญหาหลักที่ส่งผลกระทบต่อสังคมส่วนรวมของประเทศชาติ ปัญหาดังกล่าว ได้แก่ ปัญหาการศึกษา การสาธารณสุข การว่างงาน การไร้ที่ดินทำกิน และการอพยพย้ายถิ่น เป็นต้น (สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ 2525: 5-14)

ปัญหาที่เกี่ยวกับประชาชนในชนบทเหล่านี้ เป็นปัญหาสำคัญที่รัฐบาลทั้งในอดีตและปัจจุบันให้ความสำคัญ และพยายามแก้ไขปัญหาย่างเร่งด่วนด้วยการดำเนิน โครงการพัฒนาชนบทในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งจะต้องมีการดำเนินการอย่างรัดกุม และพยายามแก้ไขปัญหานั้นให้ถูกจุด และปัญหาที่สำคัญประการหนึ่งในหลาย ๆ ปัญหา คือ การค้ำย โอกาสทางการศึกษาของประชาชนซึ่งนับเป็นจุดสำคัญยิ่งที่จะต้องมุ่งเข้าไปจัดให้หมดเป็นประการแรก นอกจากนี้ เงินทุนสำหรับการประกอบอาชีพ และคุณธรรมของคนในสังคมก็เป็นปัจจัยสำคัญที่ต้องพัฒนาให้มีขึ้น ปัจจัยทั้งสามประการนี้ เมื่อได้รับการพัฒนาให้ดีแล้ว จะเป็นการสร้างพลังที่ใช้ในการทำลายวงจรแห่งความยากจน เพื่อพาชุมชนหรือประเทศชาติให้หลุดพ้นจากความทุกข์ยากไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองต่อไป (ยุวัฒน์ วุฒิเมธี 2522: 1-2)

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาชนบทไว้ 4 ประการ คือ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2530: ไม่ปรากฏ เลขหน้า)

1. การพัฒนาปัจจัยขั้นพื้นฐานทางด้านการศึกษา และการตลาดในชนบท ได้แก่ คน ที่ดิน

แหล่งน้ำ เทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาชนบท ตลอดจนการสนับสนุนการรวมกลุ่ม และการพัฒนาสถาบัน-
เกษตรกร

2. การเพิ่มประสิทธิภาพและความสามารถของรัฐในการแก้ปัญหาของชาวชนบท
3. การปรับปรุงกลไกการบริหารงานพัฒนาชนบทให้มีการหนักกำลังทุก ๆ ฝ่ายอย่างเป็นระบบครบวงจร
4. การเพิ่มการมีส่วนร่วมขององค์กรประชาชน และภาคเอกชน ในการพัฒนาชนบท ได้แก่ การสนับสนุนบทบาทของสภาตำบล การสนับสนุนให้ประชาชนได้พัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองตามเกณฑ์ความจำเป็นขั้นพื้นฐาน (จปฐ.) การสนับสนุนให้มีการระดมทรัพยากรของชุมชนมาใช้เพื่อการพัฒนาหมู่บ้านของตนเองในรูปของการจัดตั้งกองทุน

จะเห็นได้ว่า แนวทางการพัฒนาชนบทในช่วงแผนพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) ได้มุ่งเน้นที่จะให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา และพัฒนาหมู่บ้านของตนเองจนกระทั่งสามารถที่จะพึ่งตนเองได้อย่างถาวรในที่สุด เพราะการพัฒนาชนบทเป็นการปรับปรุงมาตรฐานความเป็นอยู่ของประชาชนผู้มีรายได้น้อย ในภาคชนบท และเป็นการทำให้กระบวนการพัฒนานั้นเป็นกระบวนการที่สามารถดำเนินการต่อไปได้ด้วยตนเอง (self-sustaining) โดยให้ชาวชนบทเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทรัพยากร เพื่อให้เกิดทักษะและความสามารถในการพัฒนา (พลศักดิ์ จิรไกรศิริ 2530: 15)

พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ อธิการบดีรัฐมนตรี กล่าวว่า "การพัฒนาไม่ใช่การหยิบยื่นให้แบบสังคมสงเคราะห์ แต่ต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา เพื่อที่จะให้ช่วยตัวเองได้" (อ้างถึงในวิทยากร เชียงกูล 2528: 125) และกล่าวในสาส์นตอนมีใหม่ เมื่อเดือนมกราคม พ.ศ. 2524 ไว้ว่า "ชนบทไทยเป็นหัวใจของประเทศชาติ ถ้าชนบทอยู่ไม่ได้ ประเทศไทยก็อยู่ไม่ได้" (อ้างถึงใน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2524: 1)

วิธีการพัฒนาชนบทที่ถาวร และแก้ปัญหาความยากจนได้นั้น ก็คือ การช่วยให้ประชาชนมีความสามารถที่จะช่วยตนเองได้เพิ่มขึ้น จึงจำเป็นที่จะต้องหาวิธีการพัฒนาที่ช่วยให้ประชาชนเกิดความเข้าใจ และสามารถเข้าร่วมปฏิบัติ แก้ปัญหาได้ด้วยตนเองให้มากที่สุด (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2524: ข.2)

การพัฒนาทางเศรษฐกิจให้แผ่นดินไทย เป็นแผ่นดินทองนั้น มีความมุ่งเน้นการพัฒนาปัจจัยในการดำรงชีวิตของบุคคลอย่างเหมาะสม โดยใช้หลักการช่วยเหลือตนเอง และการช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างบุคคล ร่วมใจกันในการสร้างฐานะเศรษฐกิจของตนเอง และส่วนรวม ด้วยการรวมกลุ่มกันประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจในรูป กองทุน เช่น สหกรณ์ ธนาคารข้าว สหกรรแพทย์ ศูนย์สาธิตกองทุนพัฒนาหมู่บ้าน ร้านค้าชนบท กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต และศูนย์สาธิตการตลาด เป็นต้น ซึ่งการรวมกลุ่มเป็นพลังอย่างมากที่จะพัฒนาหมู่บ้านของตนในทุกด้านได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ (พลศักดิ์ จิรไกรศิริ 2530: 94, 104)

เมื่อพิจารณาขั้นตอนของการจัดตั้งกองทุนแล้ว จะเห็นว่าในขั้นการเผยแพร่ความคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจในรูปกองทุน เพื่อหาสมาชิกร่วมจัดตั้งต้องใช้วิธีการอบรมประชุมชี้แจง ประชาสัมพันธ์แก่ประชาชนในหมู่บ้าน ทั้งเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม ซึ่งถือเป็นการให้ความรู้แก่ประชาชน ส่วนในขั้นลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันของสมาชิกกองทุนนั้น ก็จะเป็นการทำให้ประชาชนเกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง (Learning by doing) ด้วย

กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย เป็นหน่วยงานหนึ่งที่เห็นความสำคัญของการรวมกลุ่มเพื่อประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจในรูปแบบของกองทุน ที่เรียกว่า "กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต" และได้กำหนดขึ้นเป็นแผนงานส่งเสริมการออมทรัพย์เพื่อการผลิต ซึ่งเป็นแผนงานหนึ่งใน 10 แผนงานของกรมการพัฒนาชุมชน ที่มุ่งแก้ปัญหาความยากจนของประชาชนในชนบท ซึ่งแผนงาน 10 แผนงานของกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ได้แก่

1. แผนงานพัฒนาเด็ก
2. แผนงานพัฒนาเยาวชน
3. แผนงานพัฒนาสตรี
4. แผนงานส่งเสริมการออมทรัพย์เพื่อการผลิต
5. แผนงานสร้างเสริมรายได้
6. แผนงานพัฒนาสิ่งแวดล้อม

7. แผนงานพัฒนาจิตใจ
8. แผนงานอาสาพัฒนาชุมชน
9. แผนงานพัฒนาองค์กร
10. แผนงานส่งเสริมกิจการผู้สูงอายุ

"กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต" เป็นขบวนการรวมคนทุกระดับ โดยมีหลักการและอุดมคติในการที่จะระดมเงินออมเพื่อช่วยเหลือและแก้ปัญหาความเดือดร้อนของสมาชิกของกลุ่ม ทั้งในด้านการประกอบอาชีพ และสวัสดิการของครอบครัว (กรมการพัฒนาชุมชน 2531: 1) มีลักษณะคล้ายธนาคารระดับหมู่บ้านที่มีประชาชนเป็นเจ้าของ และเป็นผู้ดำเนินการตามแผนประชาธิปไตย เงินทุนของกลุ่มได้มาจากการออมทรัพย์ของสมาชิกและเงินให้ยืมของทางราชการ สมาชิกทุกคนจะนำเงินมาฝากไว้กับกลุ่มตามจำนวนที่ตกลงไว้ในวันสมัครเป็นประจำทุกงวด อาจเป็นรายสัปดาห์หรือรายเดือน แล้วแต่ข้อตกลงของแต่ละกลุ่ม เงินจำนวนนี้จะรวบรวมเป็นกองทุน เพื่อนำมาจัดสรรประโยชน์แก่สมาชิกในรูปการให้สินเชื่อ การจัดหาวัสดุอุปกรณ์การเกษตรมาจำหน่าย หรือการให้ความรู้ทางการเกษตร เป็นต้น (พรสวรรค์ เจตะภัย และ กาญจนา พงศ์ศรี 2521: 73-74)

จะเห็นได้ว่ากลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต เปรียบเสมือนแหล่งรวมทุนของประชาชนในท้องถิ่น อาศัยสิ่งที่มีต่อกันของสมาชิก โดยการสะสมเงินรวมกันไว้ เมื่อกลุ่มมีสิ่งจะและมีเงินฝากสะสมของกลุ่มแล้ว กรมการพัฒนาชุมชนจะให้การสนับสนุนด้วยวิธีให้กลุ่มยืม เงินทุนหมุนเวียนไปสมทบเป็นเงินทุนของกลุ่ม เพื่อให้สมาชิกในกลุ่มสามารถนำไปลงทุนประกอบอาชีพได้ในอัตราดอกเบี้ยต่ำ เมื่อได้ผลผลิตแล้วกลุ่มจะจัดจำหน่ายร่วมกัน เพื่อสร้างอำนาจการต่อรองกับพ่อค้าคนกลาง (ยุวัฒน์ วุฒิเมธี 2526: 88) นอกจากกิจกรรมการให้ยืมเงินแก่สมาชิกกลุ่มแล้ว ยังมีกิจกรรมที่บริการแก่สมาชิกกลุ่ม และเป็นการสร้างอำนาจการต่อรองการซื้อขายกับพ่อค้าคนกลางด้วย ซึ่งกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นมีลักษณะการดำเนินการดังนี้ (กรมการพัฒนาชุมชน 2525: 52-53)

1. ศูนย์สาธิตการตลาด เป็นศูนย์กลางจำหน่ายสิ่งของอุปโภค บริโภคที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตประจำวัน รวมทั้งอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้สำคัญในการประกอบอาชีพ ในราคายุติธรรมภายในหมู่บ้าน ตำบล โดยยึดหลัก "รวมกันซื้อ"

2. ยุ้งฉาง เป็นแหล่งรวบรวมข้าวหรือผลิตผลทางการเกษตรอื่น ๆ เพื่อรอไว้จำหน่าย

เมื่อได้ราคาดี เป็นกิจกรรมที่ดำเนินงานเพื่อแสวงหากำไรของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

3. ธนาคารข้าว เป็นกิจกรรมการหาข้าวเก็บสำรองไว้สงเคราะห์ ช่วยเหลือผู้ที่มีฐานะยากจน ที่อดยาก ให้มีข้าวบริโภคพอเพียง อาจเป็นไปในรูปการแจกฟรี หรือแรงงาน ฯลฯ และมีไว้เพื่อให้ผู้ขาดแคลนข้าวในบางฤดูกาลได้กู้หรือยืมไปบริโภคหรือทำพันธุ์ แล้วส่งใช้คืน จะโดยการมีดอกเบี้ยหรือไม่ก็ได้ ทั้งนี้แล้วแต่ฐานะของผู้กู้

การจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ตั้งแต่เริ่มครั้งแรกเมื่อวันที่ 8 มีนาคม พ.ศ. 2517 จนกระทั่งถึงปัจจุบัน เดือนมีนาคม พ.ศ. 2531 มีจำนวนทั้งหมด 7,670 กลุ่ม มีสมาชิก 448,827 คน และมีเงินสะสมสะสม 341,342,850 บาท (กรมการพัฒนาชุมชน กองปฏิบัติการฝ่ายพัฒนาอาชีพและเงินทุน 2531 : ไม่ปรากฏเลขหน้า)

เพื่อเป็นการกระตุ้นให้กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเกิดการพัฒนากลุ่มให้เจริญก้าวหน้ามั่นคง และสามารถขยายกิจกรรมกลุ่ม สามารถให้บริการแก่สมาชิกได้อย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น กระทรวงมหาดไทยจึงได้กำหนดให้มีการประกวดกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตขึ้น ตั้งแต่ พ.ศ. 2529 เป็นต้นมา โดยมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้คือ (กระทรวงมหาดไทย กรมการพัฒนาชุมชน 2530 : ไม่ปรากฏเลขหน้า)

1. เพื่อเป็นเกียรติและกำลังใจแก่สมาชิก และคณะกรรมการบริหารกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ที่มีผลงานดีเด่น มีประสิทธิภาพ ตลอดจนเป็นการกระตุ้นให้คณะกรรมการบริหารกลุ่มฯ ได้แข่งขันกันในการดำเนินงาน

2. เพื่อคัดเลือกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ที่สามารถ เป็นกลุ่มตัวอย่างในอันที่จะเป็นประโยชน์ในการศึกษาของทางราชการ เอกชน สถาบันการศึกษา และประชาชน ผู้สนใจ

3. เพื่อส่งเสริมการพัฒนาหมู่บ้านให้บังเกิดผลสมบูรณ์แบบ ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมประเพณีที่ดียิ่งของท้องถิ่น

อย่างไรก็ตาม ยังมีกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตอีกเป็นจำนวนมากที่ดำเนินงานไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร ทั้ง ๆ ที่กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเหล่านี้มีหลักและวิธีการดำเนินงาน เหมือนกับกลุ่มอื่น ๆ ดังที่กรมการพัฒนาชุมชน (2531 : 84) ได้ศึกษาติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามแผนงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตสามารถสรุปปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานได้ดังนี้คือ

หอสมุดกลาง สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1. คณะกรรมการบริหารกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตไม่เข้มแข็งเท่าที่ควร และระเบียบของกลุ่มยังไม่รัดกุม
2. สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบางส่วนยังไม่เข้าใจการดำเนินงานของคณะกรรมการ และไม่ไว้วางใจคณะกรรมการ
3. สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตไม่ส่งเงินสัจจะสะสมตามกำหนด ขาดความเชื่อถือคณะกรรมการ และไม่เคารพระเบียบของกลุ่ม
4. กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบางกลุ่มหยุดดำเนินการชั่วคราว หรือปิดการดำเนินงานเนื่องจากเศรษฐกิจไม่ดี
5. กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ขาดการประชุมและการติดตามของเจ้าหน้าที่อย่างค่องเนื่อง

จากปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาถึงการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่ชนะการประกวด เปรียบเทียบกับกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่ไม่ได้รับการคัดเลือกส่งเข้าประกวดว่ามีลักษณะการดำเนินงานที่แท้จริง เป็นอย่างไร มีปัญหาหรืออุปสรรคในการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตอย่างไรบ้าง เพราะกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่ประสบความสำเร็จ คือ ชนะการประกวดได้นั้น อาจไม่ใช่เพียงแต่ทำตามหลักและวิธีการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเท่านั้น อาจจะมีปัจจัยอื่น ๆ นอกเหนือจากนี้อีก และกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่ไม่ได้รับการคัดเลือกส่งเข้าประกวดก็เช่นกัน อาจเป็นกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่ทำตามหลักและวิธีการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตอย่างเคร่งครัด แต่ก็ไม่สามารถเป็นกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่ประสบความสำเร็จได้

ฉะนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเหล่านี้ เพื่อจะได้เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตและการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตกลุ่มใหม่ให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

แต่เนื่องจากกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตทั่วประเทศมีจำนวนทั้งหมดถึง 7,670 กลุ่ม ซึ่งแบ่งเป็น เขตรับผิดชอบของสำนักงานพัฒนาชุมชนทั้งหมด 9 เขต ดังนี้คือ

เขต 1 ประกอบด้วยจังหวัดสระบุรี อ่างทอง สิงห์บุรี ลพบุรี นนทบุรี ชัยนาท ปทุมธานี และ พระนครศรีอยุธยา มีจำนวนกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตทั้งหมด 481 กลุ่ม

เขต 2 ประกอบด้วยจังหวัดชลบุรี นครนายก ฉะเชิงเทรา ตราด ปราจีนบุรี
จันทบุรี ระยองและสมุทรปราการ มีจำนวนกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตทั้งหมด 378 กลุ่ม

เขต 3 ประกอบด้วยจังหวัดอุบลราชธานี นครราชสีมา ยโสธร ศรีสะเกษ ชัยภูมิ
สุรินทร์และบุรีรัมย์ มีจำนวนกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตทั้งหมด 1,789 กลุ่ม

เขต 4 ประกอบด้วยจังหวัดอุดรธานี นครพนม กาฬสินธุ์ มุกดาหาร มหาสารคาม
หนองคาย สกลนคร เลย ร้อยเอ็ด และขอนแก่น มีจำนวนกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตทั้งหมด
1,986 กลุ่ม

เขต 5 ประกอบด้วยจังหวัดลำปาง เชียงราย น่าน แพร่ พะเยา แม่ฮ่องสอน
ลำพูน อุตรดิตถ์และ เชียงใหม่ มีจำนวนกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตทั้งหมด 1,003 กลุ่ม

เขต 6 ประกอบด้วยจังหวัดพิษณุโลก เพชรบูรณ์ นครสวรรค์ ตาก กำแพงเพชร
พิจิตร อุทัยธานี และสุโขทัย มีจำนวนกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตทั้งหมด 621 กลุ่ม

เขต 7 ประกอบด้วยจังหวัดเพชรบุรี กาญจนบุรี สมุทรสาคร สมุทรสงคราม
สุพรรณบุรี ประจวบคีรีขันธ์ นครปฐม และราชบุรี มีจำนวนกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตทั้งหมด
378 กลุ่ม

เขต 8 ประกอบด้วยจังหวัดนครศรีธรรมราช พังงา ระนอง สุราษฎร์ธานี ภูเก็ต
กระบี่ และชุมพร มีจำนวนกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตทั้งหมด 493 กลุ่ม

เขต 9 ประกอบด้วยจังหวัดยะลา สตูล พัทลุง สงขลา ตรัง นราธิวาส และ
ปัตตานี มีจำนวนกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตทั้งหมด 541 กลุ่ม

ผู้วิจัยไม่สามารถที่จะทำการวิจัยได้ครอบคลุมทั้ง 9 เขต เนื่องจากมีข้อจำกัดทางด้าน
ค่าใช้จ่ายในการทำวิจัย ประกอบกับผู้วิจัยเป็นนักพัฒนาชุมชน สังกัดกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวง-
มหาดไทย ปฏิบัติงานในพื้นที่เขตจังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งเป็นจังหวัดหนึ่งในเขตความรับผิดชอบของ
สำนักงานพัฒนาชุมชน เขต 7 ผู้วิจัยจึงได้เลือกทำการวิจัยเฉพาะในเขต 7 จะได้สามารถนำผล
ของการวิจัยไปใช้ในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษา เปรียบเทียบปัจจัยทางด้านสมาชิกระหว่างกลุ่มออมทรัพย์ เพื่อการผลิต ที่ชนะการประกวดและกลุ่มที่ไม่ได้รับการคัดเลือกส่ง เข้าประกวด
2. เพื่อศึกษา เปรียบเทียบความคิดเห็นของสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ เพื่อการผลิตในด้านความต้องการมีกลุ่ม ความร่วมมือ ความรู้ความเข้าใจ การปฏิบัติงานของคณะกรรมการบริหารกลุ่มออมทรัพย์ เพื่อการผลิต และการสนับสนุนและติดตามผลของ เจ้าหน้าที่

สมมติฐานในการวิจัย

1. มีความแตกต่างกันในปัจจัยทางด้านสมาชิกคือ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ฐานะ การศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน รายได้ และระยะเวลาการ เป็นสมาชิก ระหว่างสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ เพื่อการผลิตที่ชนะการประกวดและสมาชิกกลุ่มที่ไม่ได้รับการคัดเลือกส่ง เข้าประกวด
2. มีความแตกต่างกันในปัจจัยทางด้านความต้องการมีกลุ่มของสมาชิก ความร่วมมือของสมาชิก ความรู้ความเข้าใจในหลักการวัตถุประสงค์และวิธีการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์ เพื่อการผลิตของสมาชิก การปฏิบัติงานของคณะกรรมการบริหารกลุ่มออมทรัพย์ เพื่อการผลิต และการสนับสนุนและติดตามผลของเจ้าหน้าที่ ระหว่างการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์ เพื่อการผลิตที่ชนะการประกวดและกลุ่มที่ไม่ได้รับการคัดเลือกส่ง เข้าประกวด

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในเขตสำนักงานพัฒนาชุมชน เขต 7 (สหช.เขต 7) จำนวน 4 กลุ่ม ซึ่งเป็นกลุ่มที่ชนะการประกวด จำนวน 2 กลุ่ม และเป็นกลุ่มที่ไม่ได้รับการคัดเลือกส่งเข้าประกวด จำนวน 2 กลุ่ม ดังนี้

1.1 กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่ชนะการประกวด 2 กลุ่ม คือ

1.1.1 กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตตำบลยางสะแก อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม

1.1.2 กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตตำบลแก่งเสี้ยน อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี

1.2 กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่ไม่ได้รับการคัดเลือกส่งเข้าประกวด 2 กลุ่ม คือ

1.2.1 กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ตำบลจอมปลวก อำเภอบางคนที

จังหวัดสมุทรสงคราม

1.2.2 กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ตำบลหนองบัว อำเภอเมือง

จังหวัดกาญจนบุรี

2. ตัวแปรที่วิจัยมีดังนี้

2.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ได้แก่

2.1.1 เพศ

2.1.2 อายุ

2.1.3 สถานภาพสมรส

2.1.4 ฐานะ (บทบาทในครอบครัว)

2.1.5 การศึกษา

2.1.6 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน

2.1.7 รายได้

2.1.8 ระยะเวลาการเป็นสมาชิก

2.1.9 ความต้องการมีกลุ่ม

2.1.10 ความร่วมมือ

2.1.11 ความรู้ความเข้าใจ

2.1.12 การปฏิบัติงานของคณะกรรมการบริหารกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

2.1.13 การสนับสนุนและติดตามผลของเจ้าหน้าที่

2.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ การชนะการประกวดอันดับที่ 1 และอันดับที่ 2 ในระดับเขตของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต และการไม่ได้รับการคัดเลือกส่งเข้าประกวดของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

ข้อคกลงเบื้องต้น

1. สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตให้ข้อมูลด้วยความจริงใจ และให้ข้อมูลที่ เป็นจริง
2. ความคิดเห็นของสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต มีความสำคัญเท่าเทียมกัน แม้จะมีอายุ เพศ ระดับการศึกษา ฐานะ และตำแหน่งการงานแตกต่างกัน
3. ความคิดเห็นของสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต มีความสำคัญเท่าเทียมกัน แม้จะ

ตอบในวัน เวลา และสถานที่ ที่แตกต่างกัน

คำจำกัดความของคำที่ใช้ในการวิจัย

1. กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต หมายถึง กองทุนที่ชาวชนบทมีความคิดเห็นสอดคล้อง เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน จัดตั้งขึ้นเพื่อรวบรวมเงินสัจจะสะสมจากสมาชิกที่นำมาฝากไว้กับกลุ่มตาม จำนวนที่ตกลงไว้ในวันสมัครเป็นประจำทุกงวด อาจเป็นรายสัปดาห์หรือราย เดือนแล้วแต่ข้อตกลง ของแต่ละกลุ่ม เงินจำนวนนี้นำมาจัดสรรประโยชน์ให้แก่สมาชิกในรูปการให้สินเชื่อ การจัดหาวัสดุ อุปกรณ์การ เกษตรและสินค้ามาจำหน่าย การให้ความรู้ทางการ เกษตร เป็นต้น เพื่อแก้ปัญหาความยากจน ในชนบท ฝึกให้ประชาชนรู้จักการประหยัด อุดออม และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
2. เงินสัจจะสะสม หมายถึง เงินที่สมาชิกนำมาฝากไว้กับกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ตามจำนวนที่ตกลงไว้ในวันสมัครเป็นประจำทุกงวด
3. กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่ชนะการประกวด หมายถึง กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ที่ได้รับการคัดเลือกส่งเข้าประกวด และชนะการประกวดระดับ เขต เป็นอันดับที่ 1 และอันดับที่ 2 ประจำปี พ.ศ. 2531 ในเขตความรับผิดชอบของ สำนักงานพัฒนาชุมชน เขต 7 กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย
4. กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่ไม่ได้รับการคัดเลือกส่งเข้าประกวด หมายถึง กลุ่ม ออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่อยู่ใน เขตความรับผิดชอบของสำนักงานพัฒนาชุมชน เขต 7 เป็นกลุ่มที่ไม่เคย ได้รับการคัดเลือกส่งเข้าประกวดในระดับจังหวัดหรือในระดับ เขต โดยพิจารณาคัดเลือกกลุ่มที่มี ระยะเวลาการจัดตั้งจำนวนสมาชิกจำนวน เงินสัจจะสะสมใกล้เคียงกับกลุ่มออมทรัพย์ เพื่อการผลิตที่ ชนะการประกวด และกลุ่มที่ไม่ได้รับการคัดเลือกส่งเข้าประกวดเหล่านี้พิจารณาคัดเลือกภายใน เขต อำเภอดีียวกันกับกลุ่มที่ชนะการประกวด
5. คณะกรรมการบริหารกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต หมายถึง คณะกรรมการที่รับผิดชอบ การดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ประกอบด้วย คณะกรรมการ 4 คณะ คือ คณะกรรมการอำนวยการ คณะกรรมการ เงินกู้ คณะกรรมการส่งเสริม คณะกรรมการตรวจสอบ
6. เจ้าหน้าที่ หมายถึง ข้าราชการสังกัดกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ได้แก่ พัฒนาการ พัฒนาการอำเภอ นักวิชาการพัฒนาชุมชน พัฒนาการจังหวัด เป็นต้น

7. ความสำเร็จในการดำเนินงาน หมายถึง การชนะการประกวดอันดับที่ 1 และอันดับที่ 2 ในระดับเขตของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต
8. ความต้องการ หมายถึง ความต้องการมีกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตของสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต
9. ระดับการศึกษา หมายถึง การที่สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตได้รับการศึกษาในระดับสูงสุด
10. ระดับรายได้ หมายถึง การที่สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตได้รับผลตอบแทนจากการประกอบอาชีพ เป็นตัวเงินโดยยังมีได้หักค่าใช้จ่ายใด ๆ
11. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน หมายถึง จำนวนสมาชิกที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนของสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต โดยนับจำนวนของผู้อยู่อาศัยที่ใช้เวลาส่วนใหญ่ในครัวเรือนเป็นประจำ รวมทั้งตัวสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตด้วย
12. ความร่วมมือ หมายถึง การส่งเงินสัจจะสะสมอย่างสม่ำเสมอ การชำระคืนเงินกู้ การให้การสนับสนุน และร่วมกิจกรรมของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต เป็นต้น
13. ความรู้ความเข้าใจ หมายถึง ความรู้ความเข้าใจในหลักการ วัตถุประสงค์ และวิธีการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตของสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต
14. การสนับสนุนและติดตามผล หมายถึง การสนับสนุนและติดตามผลของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต
15. การดำเนินงาน หมายถึง การควบคุม ดูแลกิจกรรมกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตของคณะกรรมการบริหารกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตให้ดำเนินไปด้วยดี

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่เอื้ออำนวยและอุปสรรคที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต
2. ทำให้ทราบผลการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ที่ชนะการประกวด และกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่ไม่ได้รับการคัดเลือกส่งเข้าประกวด

3. ผลจากการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปปรับปรุงการจัดตั้งหรือการดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต และกิจกรรมอื่น ๆ ที่มีวิธีดำเนินงานในลักษณะกองทุนได้ถูกต้องและเหมาะสมต่อไป